

ПРО СТАТИСТИКУ ЯК УЗАГАЛЬНЮЮЧИЙ ОБЛІК

Н. Л. Ющенко,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Чернігівський національний технологічний університет*

Анотація. Стаття присвячена обґрунтуванню доцільності викладання навчальної дисципліни “Статистика” студентам галузей знань 0305 “Економіка і підприємництво”, 0306 “Менеджмент і адміністрування” випускаючою кафедрою напряму підготовки (спеціальності) “Облік і аудит” (за умови відсутності у вузі профільної кафедри).

Ключові слова: статистика, наука, облік, інформація, дані, масові явища і процеси, показник, управління.

Аннотация. Статья посвящена обоснованию целесообразности преподавания учебной дисциплины “Статистика” студентам отраслей знаний 0305 “Экономика и предпринимательство”, 0306 “Менеджмент и администрирование” выпускающей кафедрой направления подготовки (специальности) “Учет и аудит” (при условии отсутствия в вузе профильной кафедры).

Ключевые слова: статистика, наука, учет, информация, данные, массовые явления и процессы, показатель, управление.

Summary. In today’s society, being built on knowledge and information, youth plays a significant role in shaping the future. Accounting a component of the management of economic processes and objects, fixing their conditions and basic parameters, the collection and accumulation of data on the economic objects and processes, they are reflected in the accounting statements. In the accounting, tax and operational accounting is the subject of study each particular operation every single fact; in the center of attention of theirs remains the work of each enterprise and organization. Since the statistics, which aims to identify and measurement patterns and relationships, considering the individual facts as essential elements of the study population, the article proved that the statistics is an umbrella account and accounting the main information base statistics.

Statistics studies and monitors the mass socio-economic and individual typical phenomena and processes. Since the objective of statistics at the present stage is to bring the volume of information in accordance to the needs of management in the context of globalization, a comprehensive study of emerging social profound transformation of economic and social processes on the basis of science-based indicators, summarizing and forecasting trends in the development of states, identification of

reserves to improve the efficiency of social production, improvement of statistical information and the methodology for calculating statistical indicators, in connection with which high-quality training of users of statistical information is very relevant, especially in Ukraine, in the article the expediency of teaching of the course “Statistics” students disciplines 0305 “Economy and Business”, 0306 “Management and Administration” letting the Department field of study (specialty) “Accounting and Auditing” in the absence of specialized departments at the university.

Key words: statistics, science, accounting, information, facts, massive phenomena and processes, index, management.

Постановка проблеми. Найважливішим чинником, що визначає розвиток світової економіки сьогодні, є глобалізація світового господарства, зростання взаємозалежності національних економік і все більш тісна їх інтеграція, перерозподіл знань, інформації та капіталу із країн з їхнім відносним надлишком у країні з їх дефіцитом, де проте у надлишку є інші фактори виробництва – праця, земля, корисні копалини, що не можуть бути раціонально використані у відтворювальних процесах через брак інформації та капіталу. Ці процеси стимулюються потребою у зменшенні ризиків шляхом розміщення капіталу в різних країнах, прагненням наблизити виробництво до перспективних ринків збуту, раціоналізувати оподаткування і митні платежі; можливістю і необхідністю вирівнювання економічних умов у різних країнах [29]. Послідовно на зміну індустріальній та інформаційній епохам приходить епоха суспільств знання, що спирається на концепцію суспільства, яке сприяє розширенню прав і можливостей, включає поняття множинності, інтеграції, солідарності й участі. З точки зору ЮНЕСКО ера суспільств знання “відкриває шлях до гуманізації процесу глобалізації”, дозволяє знаходити, продукувати, опрацьовувати, перетворювати, поширювати і використовувати інформацію з метою отримання і застосування необхідних для людського розвитку знань [14]. Визначення місця статистики в умовах розвитку інформаційного суспільства [3], [6] та становлення суспільств знання є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед представників російської описової школи статистики необхідно відмітити роботи К. Германа, І. Кирилова, В. Татищева та ін., школи політичних арифметиків – Л. Крафта, Д. Бернуллі, К. Арсентьєва та ін., математичного напрямку статистики – П. Чебишева, А. Ляпунова, А. Маркова та ін., засновників академічної школи статистики А. Чупрова і Ю. Янсона, продуктивного напрямку розвитку статистики, пов’язаного з широким використанням економіко-математичних методів і комп’ютерної техніки, – М. Мітчелла і Є. Слуцького. Досвід радянської статистики узагальнено у працях М. Дружиніна, В. Німчинова, Є. Четиркіна, А. Боярського, Й. Пасхавера та багатьох інших. В Україні за роки незалежності питанням запровадження надбань світової статистичної теорії та прак-

тики присвячені роботи А. Головача, Н. Парфенцевої, А. Єріної, В. Захожая, С. Герасименка.

Мета дослідження. Облік – складова управління економічними процесами й об'єктами, фіксація їх стану та основних параметрів, збір і накопичення даних про економічні об'єкти і процеси, їх відображення в облікових відомостях [10, с. 607]. Облік як складова функції інформування служить для забезпечення управління інформацією, необхідною для виконання інших функцій – планування, організації, мотивації та контролю. Проте досі не здійснене теоретичне узагальнення підходів щодо розуміння статистики як одного з видів обліку, а саме – обліку узагальнюючого; не акцентована увага на тому, що господарський облік був первинною формою статистики, розвиток бухгалтерського обліку та первинної реєстрації фактів, нагромадження масових даних і необхідність їх узагальнення, підвищення попиту на інформацію – чинники, що сприяли формуванню статистики як науки, оперативний і бухгалтерський облік підпорядковуються завданням державної (і не лише) статистики.

Метою статті є систематизація і аналіз сучасних підходів до тлумачення поняття “статистика” та обґрунтування доцільності вибору кафедри викладання навчальної дисципліни “Статистика” при підготовці фахівців галузей знань 0305 “Економіка і підприємництво”, 0306 “Менеджмент і адміністрування” у вузах, де немає профільної кафедри.

Вклад основного матеріалу дослідження. З соціальною природою людини пов'язане поняття її інформаційної культури (рис. 1, за даними [18, с. 15]) як однієї зі складових загальної культури.

Мета інформації – формування компетентності особистості через зменшення ступеня невизначеності та неповноти знань. Знання – селективна, впорядкована, певним способом отримана, відповідно до певних критеріїв (норм) оформлена інформація, яка має соціальне значення і визначається саме як знання визначеними соціальними суб'єктами і суспільством у цілому [19]. Знанням має бути притаманна перевірена практикою об'єктивність у відображенні дійсності, у той час як інформація може бути як об'єктивною, так і необ'єктивною або навмисно перекрученою. Таким чином, в основі формування об'єктивних знань лежить оброблена інформація на основі упорядкування даних [26, с. 21].

Статистика, що має відповідний апарат глибокого наукового і водночас достатньо оперативного дослідження, відображає стан соціально-економічних явищ і процесів, характеризує їх структуру і динаміку, дозволяє оцінити їх коливання, виявити і змодельовати вплив комплексу ринкових факторів і будувати прогнози їх подальшого розвитку; задовольняє інформаційно-аналітичні потреби державних структур, що розробляють і реалізують соціально-економічну політику; забезпечує методологічні і аналітичні потреби маркетингових досліджень, що надають рекомендації менеджерським структурам для ухвалення управлінських рішень; сприяє подальшому розвитку економічної теорії,

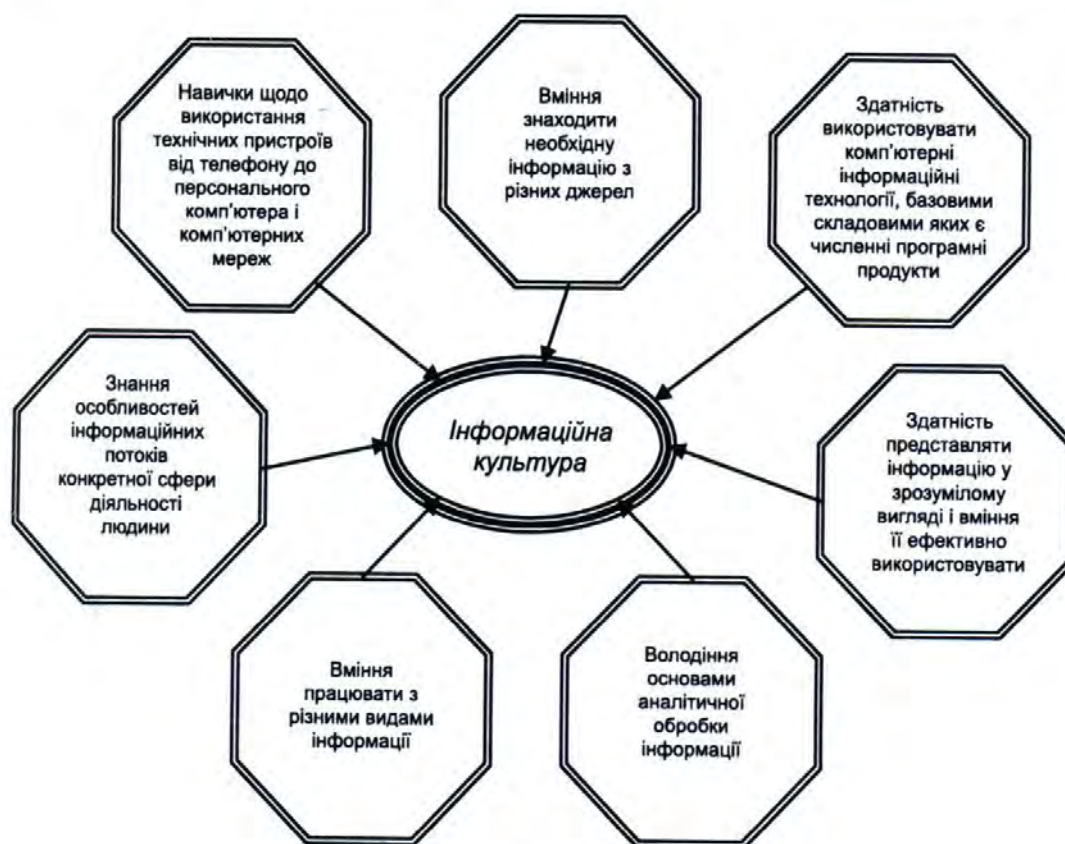

Рис. 1. Складові інформаційної культури

оскільки вона не тільки інформаційно інтерпретує дефініції теорії, а й виявляє нові закономірності і тенденції, підтверджуючи або заперечуючи висунуті припущення; відіграє роль інформатора громадськості про характер розвитку явищ і процесів у суспільстві [25, с. 18].

Особливостями статистичної інформації є її кількісна визначеність, у т.ч. стосовно тих явищ і процесів, що не підлягають безпосередньому вимірюванню, завдяки чому вона підлягає накопиченню, зведенню та узагальненню; масовість (статистичні дані описують явища та процеси, що мають стохастичну природу, тобто їм властиве формуватись та проявлятись лише у масі випадків) і системність – це факти, що узгоджуються, є порівняними і у сукупності відображають певний бік явища чи процесу. Статистичні дані – це масові системні кількісні характеристики соціально-економічних явищ і процесів [12, с. 27]. Різноманітність статистичних даних та сфер їх використання зумовлює і різноманітність їх джерел (табл. 1).

Здійснення євроінтеграційних намірів України вимагає створення інституціонального та організаційного середовища, що сприятиме підвищенню ефективності роботи органів державної статистики та рівня довіри до них, впровадження міжнародних стандартів та дотримання основних положень Ста-

Таблиця 1

Групування джерел статистичних даних

Класифікаційна ознака	Джерело статистичних даних	Характеристика джерела статистичних даних
1	2	3
1.1 За формою подання інформації	1.1 Статистична звітність, документи первинного обліку	<p>Статистична звітність – одна з організаційних форм статистичного спостереження, за якої кожний об'єкт діяльності регулярно подає свої дані у державні органи статистики та відомства у вигляді документів (звітів) спеціально затверджені форми. Звітність складають на підставі первинних даних оперативного та бухгалтерського обліку. Згідно з п. 2 статті 3 Закону [1], статистична звітність, у якій використовуються грошовий вимірник, ґрунтується на даних бухгалтерського обліку. В аналітичному бухгалтерському обліку використовуються і натуральні вимірники, які теж знаходять відображення у статистичній звітності підприємства.</p> <p>У 90% форм статистичних звітів [7] наводиться інформація лише економічна, яка накопичується у системі бухгалтерського обліку, і лише близько 10% статистичних форм включають нееконімічну інформацію (соціальну, науково-технічну, про природне середовище тощо) [16, с. 66]</p>
	1.2 Реєстри та кадастри	<p>Статистичний реєстр – це список або перелік одиниць певного об'єкта спостереження із зазначенням необхідних ознак, який складається та оновлюється під час постійного відстеження. Кадастри – систематизоване офіційне зведення основних відомостей про ресурси певного об'єкта, його місце розташування, розміри або обсяги та певні якісні характеристики</p>

Продовження табл. 1

1	2	3
	<p>1.3 Загальні та спеціалізовані статистичні збірники, еспрес-випуски, бюлетені, аналітичні звіти та огляди</p>	<p>Джерела вже зібраної систематизованої та обробленої статистичної інформації, зокрема зведені статистичні таблиці, що готуються органами Державної служби статистики України</p>
	<p>1.4 Офіційні публікації державних владних структур</p>	<p>Містять похідну (вторинну) статистичну інформацію, але з обов'язковим посиланням на першоджерело даних, наприклад на Державну службу статистики або на публікацію результатів спеціально організованого спостереження, проведеного міністерством, установою, фірмою або фізичною особою, скажімо, науковцем</p>
	<p>1.5 Науково-практичні публікації</p>	
	<p>1.6 Спеціалізовані періодичні друковані видання, мас-медіа</p>	
	<p>1.7 Веб-сайти мережі Інтернет</p>	<p>Найоперативніший спосіб як отримання, так і оприлюднення даних. Проте відкритість сайтів не гарантує якості розміщених даних</p>
<p>2 За способом збирання даних</p>	<p>2.1 Матеріали статистичної та бухгалтерської звітності</p>	<p>З метою встановлення інформації щодо всіх економічних показників на мікрорівні (обсягів трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, розміру доходів і витрат, інвестицій тощо) вивчаються дані, наведені у звітності суб'єктів діяльності</p>

Продовження табл. 1

1	2	3
	<p>2.2 Дані первинного обліку, реєстрації, моніторингу</p>	<p>Інформацію щодо соціально-політичних, демографічних, екологічних та інших процесів збирають через первинний облік, реєстрацію відповідних подій, моніторинг їх перебігу. Обліки – суцільні спостереження масових явищ, які ґрунтуються на даних огляду, опитування та документальних записів. Моніторинг – комплексне неперервне стеження за станом певного середовища або об’єкта згідно зі сталим набором його параметрів чи індикаторів</p>
	<p>2.3 Матеріали переписів</p>	<p>Перепис – це суцільне або рідше вибіркве спостереження масових явищ з метою визначення їх розміру та складу на певну дату</p>
	<p>2.4 Дані вибіркових обстежень</p>	<p>Вибіркове спостереження – це обстеження, за якого ресструється певна частина одиниць сукупності, відібрана у випадковому порядку</p>
	<p>2.5 Результати опитувань</p>	<p>Опитування – несцільне спостереження думок, мотивів, оцінок, що ресструється із слів респондентів. Може бути й суцільним, наприклад референдум – масове волевиявлення щодо принципів соціально-політичних та економічних питань</p>

тистичної програми Співтовариства 2008-2012, ухваленої рішенням Європейського парламенту та Ради ЄС від 11.12.2007 р. №1578/2007/ЄС [4], відповідності статистичним стандартам, у тому числі фундаментальним принципам офіційної статистики ООН, Кодексу норм європейської статистики, а також Компендіуму статистичних вимог Євростату. Якісна та своєчасна статистична інформація про економічне, соціальне та екологічне становище України та її регіонів необхідна для подальшого вдосконалення державного управління і прийняття виважених, науково обґрунтованих рішень щодо забезпечення сталого розвитку національної економіки та соціальної сфери, залучення широких верств населення до обговорення актуальних питань і завдань подальшого розвитку країни. У зв'язку з цим забезпечення доступності ключових статистичних даних для широкого загалу та прозорості статистичної методології є необхідною умовою для формування громадянського суспільства та подальшої міжнародної інтеграції нашої держави [5]. За цих умов бакалаври галузей знань 0305 "Економіка і підприємництво", 0306 "Менеджмент і адміністрування", для яких "Статистика" є нормативною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (в частині розподілу загального навчального часу за циклами підготовки, переліку та обсягу нормативних дисциплін) галузі знань 0305 "Економіка і підприємництво", затвердженої заступником Міністра освіти і науки України 02.02.2010 р., програми нормативних дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 0305 "Економіка і підприємництво" напряму 6.030510 "Товарознавство і торговельне підприємництво", затвердженої на засіданні президії НМК зі сфери обслуговування 06.05.2010 р., протокол № 34 та програми нормативних дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 0306 "Менеджмент і адміністрування" напряму 6.030601 "Менеджмент", затвердженої на засіданні президії НМК з менеджменту від 27.11.2012 р. мають оволодіти якісними знаннями та навичками зі статистичних методів, щоб ефективно досліджувати й розв'язувати актуальні соціально-економічні проблеми. У сьогоденному суспільстві, яке базується на знаннях та інформації, молодь відіграє значну роль у формуванні майбутнього, через що на 59-му Всесвітньому статистичному конгресі ISI були присвячені молодіжний тематичний день та відповідна сесія, що відображало мету Міжнародного року статистики (Statistics2013).

Більшість авторів ([8; 13; 15; 17; 23; 27; 30] та ін.) поділяють господарський облік на оперативний, статистичний і бухгалтерський, окремі – обґрунтовують недоцільність виділення оперативного і статистичного обліку в окремий вид господарського обліку [16].

За визначенням [10, с. 467] "статистичний облік – один із видів господарського обліку, мета якого – збирання інформації про масові кількісні та якісні явища і закономірності загального розвитку суспільних процесів". У бухгалтерському, податковому й оперативному обліку предметом вивчення є кожна конкретна операція, кожний одиничний факт; у центрі їхньої уваги пе-

ребує робота кожного підприємства і організації. Статистика ж, маючи своїм завданням встановлення та вимірювання закономірностей і співвідношень, розглядає поодинокі факти як необхідні елементи досліджуваної сукупності [21]. Статистика – це узагальнюючий облік [22, с. 13]. Бухгалтерський облік – головна інформаційна база статистики [26, с. 20]. У відповідності зі статтею 18 Закону України “Про державну статистику” [2], “Респонденти зобов’язані безкоштовно, у повному обсязі, за формою, передбаченою звітно-статистичною документацією, у визначені терміни подавати органам державної статистики достовірну статистичну інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, і дані бухгалтерського обліку”, а відповідно до статті 13 органи державної статистики мають право “вивчати стан первинного обліку і статистичної звітності, перевіряти достовірність первинних і статистичних даних, поданих респондентами. Застосовувати при цьому ... метод безпосереднього відвідування виробничих, службових та інших приміщень, ділянок тощо юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, що перебувають на території України, а також фізичних осіб – підприємців; вимагати від респондентів унесення виправлень до первинних даних форм державної статистичної звітності, інших статистичних формулярів, у разі виявлення їх перекручень, а при невиконанні цієї вимоги у визначені строки самостійно вносити виправлення в статистичні дані з наступним повідомленням про це респондентів; подавати правоохоронним органам пропозиції щодо притягнення винних у порушенні вимог Закону України “Про державну статистику” посадових осіб та фізичних осіб – підприємців до відповідальності, передбаченої законами”.

У сучасному розумінні поняття “статистика” охоплює ([20, с. 5; 28, с. 5] та ін.):

- 1) статистичні дані, отримані шляхом масових спостережень;
- 2) статистичну практику – діяльність статистичних установ, що збирають і обробляють дані про соціально-економічні явища і процеси;
- 3) статистичну науку.

Ряд визначень статистики як науки зведені у табл. 2. Одним з них є таке.

Статистика – суспільна наука, що вивчає кількісний бік якісно визначених масових соціально-економічних явищ і процесів, їх структуру та розподіл, розміщення у просторі, напрям і швидкість змін у часі, тенденції та закономірності перебігу, щільність взаємозв’язків і взаємозалежності [24, с. 4]. У наведеному визначенні предмета статистики на трьох його принципових особливостях: по-перше, статистика вивчає кількісний бік суспільних явищ і процесів у конкретних умовах простору і часу; по-друге, вона вивчає не поодинокі, а масові явища, адже, по-третє, завданням статистичного дослідження є визначення узагальнюючих показників і встановлення закономірностей суспільного життя, які виявляються (завдяки дії закону великих чисел, а саме: у сукупності, окремі одиниці якої схильні до індивідуальних, випадкових коливань, загальна тенденція виявляється у масі явищ) лише у певній множині.

Таблиця 2
З історії розвитку статистики та її сучасне розуміння

№ з/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Статистика – це статистичні дані, отримані шляхом масових спостережень	
1.1	Ряузов Н.Н. Общая теория статистики: Учебник для студ. экон. спец. вузов – М.: Финансы и статистика, 1984. – С. 13	Статистика – это обобщающий учет. ... “Статистические цифры всегда дают обобщенную характеристику каким-либо совокупностям фактов, выражая их численность, объем, соотношения частей или среднего уровня присущих им признаков. Поскольку статистика определяется с помощью своих показателей меру развития массовых общественных явлений, она является одним из видов учета, а именно учетом обобщающим, имеющим дело с характеристикой совокупностей, а не единичных фактов”
1.2	Волошкін П.Г., Пастер П.І., Ткач Є.І. Теорія статистики: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – С. 5	Статистика – сукупність зведених підсумкових цифрових показників, зібраних для кількісної характеристики будь-якої галузі суспільних явищ чи окремого питання
1.3	Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Ред. кол.: С.В. Мочерний та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – С. 465	Статистика – сукупність даних про явище або процес
1.4	Мармоза А.Т. Теорія статистики: Підручник / А.Т. Мармоза. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 592 с.	Статистика – цифри, які характеризують рівні, розміри та обсяги тих або інших масових явищ і процесів суспільного життя

Продовження табл. 2

1	2	3
1.5	Опря А.Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань): Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – С. 6.	Статистика – сукупність цифрових зведень, які характеризують ті чи інші явища суспільного життя або їх сукупність
1.6	Ткач Є.І. Загальна теорія статистики: Підручник / Ткач Є.І., Сторожук В.П. – [3-те вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.	Статистикою вважають статистичні дані подані в звітах підприємств, організацій і установ, а також опубліковані в статистичних збірниках, довідниках і періодичній пресі
2	Статистика – це статистична практика, тобто діяльність статистичних установ, що збирають і обробляють дані про соціально-економічні явища і процеси	
2.1	Визначення академіка АН УРСР Б.В. Гнеденко, 1954 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:	Статистика – збір статистичних понять, тобто понять, які характеризують окремі одиниці яких-небудь масових сукупностей
2.2	Захожай В.Б., Федорченко В.С. Правова статистика: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003. – С. 10-11.	Статистика – вид суспільної діяльності, направленої на здобуття, обробку і аналіз інформації, що характеризує кількісні закономірності життя суспільства у всьому їх різноманітті; функція від результатів спостережень, використовувану для оцінки характеристик і параметрів розподілів і перевірки гіпотез; наука про те як обробляти дані; метод пізнання, інструментарій, який використовується і в природничих, і в суспільних науках для встановлення закономірностей масових процесів; цифри, статистичні дані; процес збирання, зберігання і оброблення даних про масові явища; галузь практичної діяльності, спрямованої на одержання, оброблення, аналіз і видання масових даних про явища і процеси суспільного життя

Продовження табл. 2

1	2	3
2.3	Кулинич О.І. Теорія статистики: Підручник. – К.: Державне Центральное-Українське видавництво, 1996. – С. 16.	Статистика – цілеспрямована практична діяльність по планомірному та систематичному збиранню, обробці, опрацюванні та поширенні даних про суспільні процеси і явища; фахова навчальна дисципліна; наука про середні та великі числа; наука про факти, виражені цифрами. Між статистикою як наукою і статистичною практикою існує тісний зв'язок. Будь-яка статистична діяльність – це науково організована робота. Тому статистична практика керується наукою, а статистична наука спирається на практику, узагальнюючи досвід практичної роботи, дістаючи з цього нові ідеї
2.4	Лугінін О.Є., Білоусова С.В. Статистика: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 5.	Статистика – процес збирання, зберігання, оброблення даних про масові суспільні явища, тобто галузь практичної діяльності, спрямованої на одержання, аналіз і видання масових даних про явища і процеси суспільного життя
2.5	Лугінін О.Є. Статистика: Підручник. 2-е видання, перероблене та доповнене – К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 12-13.	Під статистикою розуміють галузь практичної діяльності, економічну науку та навчальну дисципліну з вивчення способів збирання, обробки та аналізу даних про масові соціально-економічні явища і процеси. Як галузь практичної діяльності статистика займається збиранням, накопиченням, обробкою цифрових даних, які характеризують економіку, населення, культуру, освіту та інші явища в житті суспільства. Статистикою називають також особливу науку, тобто галузь знань, яка вивчає масові явища в житті суспільства з їх кількісної сторони. Між статистикою як наукою і практикою існує

Продовження табл. 2

1	2	3
		<p>тісний взаємозв'язок: наука статистика використовує дані практики, узагальнює та розроблює методи проведення статистичних досліджень; в свою чергу в практичній діяльності статистикою використовуються теоретичні положення статистичної науки для вирішення конкретних задач економіки та менеджменту</p>
2.6	<p>Про державну статистику: Закон України №2614-ХІІ від 17.09.1992 р. (у редакції Закону №1922-ІІІ від 13.07.2000 р. зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2614-12</p>	<p>Державна статистика – централізована система збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання статистичної інформації</p>
2.7	<p>Український радянський енциклопедичний словник. Том 3. Головна редакція української радянської енциклопедії АН УРСР. – С. 400</p>	<p>Статистика – практична діяльність статистичних органів, спрямована на отримання, обробку і аналіз даних, що характеризують якісні закономірності суспільного життя у нерозривному зв'язку з їх якісним змістом</p>
2.8	<p>Харченко Л.П., Долженкова В.Г. и др. Статистика: Курс лекцій. – М.: , 2000. – С. 8.</p>	<p>Статистика – практична діяльність людей із збирання та обробки інформації – виникла з утворенням держави як господарський облік</p>
3	<p>Статистика – це наука</p>	
3.1	<p>Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://global-katalog.ru/c54.html</p>	<p>Бельгійський учений-статистик і антрополог Ламбер Адольф Жак Кетле (1796-1874 рр.), основоположник теорії середніх величин і математичних методів обробки соціальної інформації, називав статистику наукою, що вивчає закони суспільства за допомогою кількісних методів (“соціальною фізикою”), і вважав, що</p>

Продовження табл. 2

1	2	3
		<p>предметом статистики є людина в суспільстві, а методологічною основою – принцип масовості. Дійсний член Бельгійської академії наук і член-кореспондент Петербургської академії наук, він був безпосереднім організатором міжнародних статистичних конгресів, що відіграли суттєву роль у становленні теоретичної і практичної статистики. За його ініціативи створено Міжнародну статистичну асоціацію, одним із завдань якої було поширення в Європі уніфікованих методів і показників</p>
3.2	<p>Опря А.П. Статистика (з програмованою формою контролю знань). Математична статистика. Теорія статистики: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.</p>	<p>Статистика – наука, що вивчає величину, розміри і кількісну сторону масових явищ у нерозривному зв'язку з якісною стороною цих явищ, з їх соціально-економічним змістом (С. 5).</p> <p>Статистика – це наука про систему показників, тобто кількісних характеристик, які дають всебічне уявлення про суспільні явища, про національне господарство у цілому, а також про окремі його галузі (С. 15). Статистика – суспільна наука, галузь практичної діяльності, навчальна дисципліна, яка вивчає кількісну сторону масових соціально-економічних явищ і процесів у нерозривному зв'язку з їх якісною стороною шляхом збирання, обробки та аналізу масових даних, вивчення їх структури та розподілу, розміщення у просторі та часом, тенденцій та закономірностей перебігу, щільності взаємозв'язків та взаємозалежності (С. 16)</p>

1	2	3
3.3	Лугінін О.Є., Білоусова С.В. Статистика: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 580 с.	<p>Статистика – наука, що здійснює збирання, обробку та аналіз даних про масові соціально-економічні дані, які характеризують всі сторони життя та діяльності населення, виявляє взаємозв'язки різних сторін в економіці, вивчає динаміку її розвитку та прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях, що складає предмет дисципліни (С. 9).</p> <p>Статистика – це навчальна дисципліна, яка є складовою нормативної частини дисциплін навчальних планів підготовки фахівців з економіки та менеджменту (С. 13)</p>
3.4	Мармоза А.Т. Теорія статистики: Навч. посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 392 с.	<p>Статистика – галузь суспільних наук, в якій викладаються загальні питання виміру і аналізу масових кількісних відношень і взаємозв'язків; аналіз масових явищ заснований на використанні методів теорії ймовірностей; наука, що вивчає кількісні зміни у розвитку людського суспільства, народного господарства і займається обробкою цих числових досліджень з науковою і практичною метою</p>

Предметом статистики є масові явища і процеси життя суспільства, що підлягають кількісному оцінюванню. Метою викладання навчальної дисципліни “Статистика” є формування знань щодо методів збирання, оброблення та аналізу інформації про масові суспільні явища та процеси, а також вироблення вмінь і навичок у їх використанні при прийнятті управлінських рішень. Основними завданнями дисципліни “Статистика” є вивчення принципів організації статистичних спостережень, методик розрахунків показників статистичного аналізу соціально-економічних явищ і процесів.

Статистика вивчає і контролює масові суспільно-економічні та окремі типові явища і процеси. При цьому їхні кількісні аспекти статистика досліджує у нерозривному зв'язку з якісним змістом (наприклад, динаміка виробництва і собівартості продукції, продуктивності і оплати праці тощо) і виявляє закономірності їхнього розвитку. Об'єктом статистичного обліку можуть бути окреме підприємство, галузь, господарство країни у цілому. Предметом статистичного обліку є не тільки процеси матеріального виробництва, а й інші соціально-економічні явища (чисельність і склад населення, рівень добробуту, охорони здоров'я тощо).

Для одержання зведеної інформації статистикою широко використовуються дані оперативного і бухгалтерського обліку. Дані статистичного обліку застосовують для макроекономічного аналізу й управління, тому оперативний і бухгалтерський облік підпорядковуються завданням державної статистики [9, с. 10].

У разі відсутності у вищих навчальних закладах профільної кафедри, навчальна дисципліна “Статистика” студентам галузей знань 0305 “Економіка і підприємництво”, 0306 “Менеджмент і адміністрування” переважно викладається кафедрою вищої математики. Однак, визнаючи значення математики для обґрунтування статистичної теорії, відомий російський економіст і статистик О. А. Кауфман вкрай стримано ставився до посягань так званої математичної статистики, що вимагає застосування методів вищої математики у сфері статистичного дослідження; на його думку, математична школа зовсім не довела законності своїх зазіхань на панування у цій галузі і що перед так званою “загальною статистикою” у всякому разі залишається ще безмежно широкий простір [11]. Відомим є факт, що як окрема наукова дисципліна математична статистика визначилася у другій половині XIX ст., а статистика почала свій розвиток значно раніше – у середині XVII ст. Математична статистика є складовим елементом статистичної науки взагалі, її специфічним методом дослідження [20, с. 5, с. 15].

Маючи базову вищу математичну освіту, науковий ступінь кандидата економічних наук за спеціальністю “Економіко-математичне моделювання” та двадцятирічний досвід викладання навчальної дисципліни “Статистика” вважаю, що у плані формулювання, вироблення критеріїв перевірки і доведен-

ня статистичних гіпотез для різних типів даних, що, власне, є одним з етапів застосування методу наукового дослідження у будь-якій сфері, внесок вищої математики неоціненний. Але її відношення до міжнародних статистичних стандартів; концепції, принципів побудови та класифікації системи національних рахунків, основних категорій та правил обліку операцій у системі національних рахунків; обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств; загальної методології проведення вибіркового обстеження, методичних положень формування вибірки та способів добору одиниць сукупності для обстеження, вибору економічно ефективних способів розміщення вибірки і визначення мінімально необхідного обсягу вибіркової сукупності та впровадження вибіркового методу статистичних опитувань замість суцільних спостережень як одного із шляхів розбудови цілісної ефективної національної системи офіційної статистики для приведення її у відповідність із стандартами ЄС у сфері статистики, що передбачено Стратегією [5]); процедури забезпечення верифікації результатів дослідження та багато іншого, є питаннями дискусійними.

На користь того, що статистика – це облікова дисципліна, говорять і назви Національної академії статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України, а також відповідні назви кафедр ряду національних вузів України, наприклад кафедра обліку, аудиту і статистики, що є випускаючою з фаху “Облік і аудит”, Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі (УДУФМТ), яку очолює д. е. н., проф. Р. Моторин, і відповідна кафедра Одеського інституту фінансів УДУФМТ або кафедра обліку, аудиту і статистики Національної академії управління, зав. кафедри д. е. н., проф. С. Герасименко. Або назви напрямів підготовки та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах, як, наприклад, освітня програма “Бухгалтерський учет, статистика” аспірантури ФГБОУ ВПО “Уральский государственный экономический университет” [31].

У зв’язку з чим, безумовно, логічним є викладання “Статистики” випускаючою кафедрою напряму підготовки (спеціальності) “Облік і аудит”.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Завданнями статистики на сучасному етапі є приведення обсягу інформації до потреб системи управління в умовах глобалізації; всебічне дослідження виникаючих у суспільстві глибоких перетворень економічних і соціальних процесів на основі науково обґрунтованих показників; узагальнення та прогнозування тенденцій розвитку держав; виявлення резервів підвищення ефективності суспільного виробництва; удосконалення статистичної інформації та методології розрахунку статистичних показників, у зв’язку з чим якісна підготовка користувачів статистичної інформації є вельми актуальною, особливо в Україні.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996-XIV від 16.07.1999 р. зі змінами [Електронний ресурс]: – Режим доступу : www.rada.gov.ua – Назва з титул екрана.
2. Про державну статистику : Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-XII (у редакції Закону №1922-III від 13.07.2000 р. зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2614-12
3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
4. Стратегія розвитку державної статистики на період до 2012 року, схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 05.11.2008 р. № 1413-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
5. Стратегія розвитку державної статистики на період до 2017 року ; затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 р. № 145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/145-2013-%D1%80/page>
6. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні ; схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05. 2013 р. № 386-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#n8>
7. Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень на 2015 рік ; затверджений Наказом Державної служби статистики України від 19.12.2014 р. № 398 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/table/table_2015
8. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л. Г. Ловінська, Л. В. Жилкіна, О. М. Голенко та ін. – К. : КНЕУ, 2002. – 370 с.
9. Теорія статистики : навч. посібник / Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К. : Либідь, 2001. – 320 с.
10. Економічна енциклопедія : у 3 т. / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – Т. 3. – 2002. – 952 с.
11. Электронная версия бюллетеня “Население и общество” [Электронный ресурс] / Центр демографии и экологии человека Института народнохозяйственного прогнозирования РАН. – Режим доступа :
12. Єріна А. М. Статистика : підручник / А. М. Єріна, З. О. Пальян. – К. : КНЕУ, 2010. – 351 с.
13. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : навч. посібник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин. – [2-ге вид. перероб. і доп.]. – К. : “Знання”, КОО, 2003. – 327 с.

14. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843e.pdf>
15. Кузьмінський А. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. / А. М. Кузьмінський, Ю. А. Кузьмінський. – К. : Все про бухгалтерський облік, 1999. – 288 с.
16. Лень В. С. Господарський облік: дефініція та зміст / В. С. Лень // Чернігівський науковий часопис. Серія І. Економіка і управління. – 2011. – № 1 (1). – С. 62–68.
17. Моисеенко Г. И. Теория бухгалтерского учета : учебник / Моисеенко Г. И. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Финансы и статистика, 1982. – 232 с.
18. Інформаційні системи в менеджменті : підручник / Новак В. О., Симоненко Ю. Г., Бондар В. П., Матвеев В. В. – К. : Каравела; Піча Ю. В., 2008. – 616 с.
19. Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. – М. : Изд. В. М. Скакун, 1998.
20. Опря А. Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань) : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 448 с.
21. Остроумов С. С. Советская судебная статистика / Остроумов С. С. – М., 1976. – С. 21.
22. Рязов Н. Н. Общая теория статистики : учебник для студ. экон. спец. вузов / Рязов Н. Н. – М. : Финансы и статистика, 1984. – 343 с.
23. Сердюк В. М. Податковий облік : навч. посібник / Сердюк В. М. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 312 с.
24. Статистика : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / за ред. А. М. Єріної, Р. М. Моторина. – К. : КНЕУ, 2005. – 448 с.
25. Статистика ринків : підручник / за наук. ред. Н. О. Парфенцевої ; НАСОНА Держстату України. – К. : ДП “Інформ.-аналіт агентство”, 2012. – 916 с.
26. Головач А. В. Статистичне забезпечення управління економікою : прикладна статистика : навч. посібник / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. – К. : КНЕУ, 2005. – 333 с.
27. Сук Л. К. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К. : Знання, 2005. – 471 с.
28. Ткач Є. І. Загальна теорія статистики : підручник / Ткач Є. І., Сторожук В. П. – [3-тє вид.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 442 с.
29. Цели развития тысячелетия [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<http://www.undp.org.ua/ua/millennium-development-goals>
30. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Швець В. Г. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2006. – 525 с.
31. Уральский государственный экономический университет. Направление подготовки: Экономика, образовательная программа: Бухгалтерский учет, статистика [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<http://abit.usue.ru/aspirantura/42-prijom-2014/aspirantura/programmy/453-obrazovatel'naya-programma-bukhgalterskij-uchet-statistika>